

Grönomsrådesplan Svensboda 1:3 2019-2028

Svensboda Natur- och Fritidsförening
c/o Meta Sundin

Lovisedalsslingan 112

186 53 VALLENTUNA

Grönområdesplan för Svensboda 1:3, lagfaren ägare Svensboda Samfällighetsförening.

Föreliggande grönområdesplan över skogsmarken på Svensboda 1:3 gäller för tiden 2019 - 2028. Fastigheten ligger i södra delen av Norrtälje kommun några kilometer söder om Bergshamra by alldeles vid gränsen till Österåker.

Fastighetens målsättning

Det övergripande målet med föreningens skogsinnehav är att tillgodose behov av områden för lättillgänglig rekreation och bevarande av befintliga natur- och kulturvärden. På Svensboda finns goda möjligheter att skapa fina varierande skogsmiljöer för samfällighetens medlemmar och naturens mångfald. En rekreationsskog har med fördel en variation av flera trädslag i olika ålder och gärna med en större andel lövträd och tall. På Svensboda är tallen ett karaktärsträd och det centralt belägna Kvarnkärret med dess stora andel lövträd ger redan nu området varierande natur- och upplevelsevärden. Som ytterligare en rest från de tidigare öppnare markerna finns också en hel del hassel som med viss skötsel kan bilda fina hasselbestånd.

Rekreativmål

Värdet av upplevelsen i en rekreationsskog anses öka med trädens ålder och med minskande stamantal samt att det finns en stor andel lövträd. Området bör också utgöra en rik livsmiljö för områdets växt- och djurliv, erbjuda möjligheter för bär- och svamplockning och ge skydd mot insyn, vind och luftföroreningar. Därför bör man bruka skogen småskaligt och endast i nödfall avverka större sammanhängande ytor.

Skötselstrategi

Inom skogsområdena bör skogsskötseln vara aktiv men ytterst varsam och följa grönområdesplanen. Stora förändringar av skogen bör undvikas och inriktningen bör vara att alltid använda skonsamma avverkningsmetoder för att minimera eventuella markskador. Vid stormfällningar tas färskt barrvirke bort som överstiger 5m³sk/ha. Skogsskötseln bör anpassas efter hur skogen används av föreningens medlemmar och ha som mål att vara funktionell för så många av de olika brukargrupperna som möjligt.

Svensboda 1:3

Med tanke på detta och vad som åtgärdats tidigare föreslår jag följande åtgärder.

Avdelningsbeskrivning

Beskrivning av avdelningar med långsiktig målsättning och förslag till åtgärder i c:a 10 år:

Avd. 1 Varierad blandskog med mycket gran i södra delen av Svensboda 1:3.

Beståndet består delvis av planterad gran på fd odlingsmark, planterad tall på frisk mark, självföryngrad tall och självföryngrade lövträd i blötare partier och bland granarna på odlingsmarken. Små partier med hållmarkskaraktär med senvuxna träd och enbuskar ger variation i området. Unga granar och granplantor växer i hela avdelningen under de övriga trädslagen. Ett mindre inslag av ek, hassel och enbuskar finns också. I området finns promenadstigar som kan utvecklas till fina rekreationsslingor med relativt små åtgärder. Skötseln bör anpassas efter markens beskaffenhet och naturens mångfald. Där granar får växa tätt dör den mesta markfloran och till och med många mossarter skuggas ut. Gammal granskog ger trots det en ofta uppskattad skogskänsla och bör ha sin plats i ett grönområde. Delar av det medelålders granbeståndet i avdelning 1 kan lämnas för fri utveckling och en gammalgranskog kommer skapas. Längs stigen i ledningsgatan finns en fint bevarad fångstgrop som alltid ska vara fri från träd och buskar.

Åtgärd: I kanterna till partier med blöt mark där vattenspiegel finns periodvis under året, bör unga granar och granplantor röjas bort för att gynna lövträd som klibbal, björk, sälj och asp.

Granar och granplantor som växer tätt intill grova gamla eller senvuxna tallar röjs bort. I hållmarkspartierna gynnas på så sätt enbuskar, små rönnar och tallplantor.

Grupper med små granar i gläntor och luckor kan sparas som skydd för små djur och fåglar. Strax innan de blir för grova för att kapas med röjsåg bör de glesas ur för att skapa friska stabila träd.

Längs stigen genom granbeståndet bör utvecklingsbara unga björkar och sälgar succesivt frihuggas. Åtgärden kommer skapa fint blandbestånd och även gynna markfloran på platsen då mer ljus kommer ner till marken än under granarna. Tätare partier med stor andel gran lämnas utan åtgärd för variation och utveckling av naturskogsliknande miljö med död ved och mossor.

Avd. 2 Suptallen.

Området kring föreningens gamla grova sk Suptall bör fortsätta hållas fritt från andra stora träd som skuggar dess krona och stam. Även täta en- eller nyponbuskar som skulle kunna växa upp intill den bör röjas bort.

Åtgärd: Røj bort sly ur diket mellan tallen och den öppna marken. Glesa ur gran ur trädgruppen mellan tallen och diket.

OBS! Den grova rönnen nära Suptallen ska inte tas bort.

Avd. 3 Planterade tallar och självsådda lövträd kring Eskilsbacka.

Några av tallarna i området har blåst ner och de flesta av tallplantorna och unga tallarna är hårt betade av älg. Örnbräken och gräs konkurrerar också med tallplantorna. I söder mot diket har en grupp lövträd etablerat sig eller lämnats kvar vid avverkning.

Åtgärd: Röj eller gallra fram utvecklingsbara exemplar av björk, asp och sälg. Välj att gynna trädarterna i nämnd ordning här. Lämna ca 3 m mellan stammarna på unga träd (upp till 10 cm). Större träd bör ha fritt runt största delen av sin krona. Röj bort sly och träd upp till 15 cm i diameter i diket. De planterade tallarna behöver ytterligare 2-3 år att växa till sig och om möjligt återhämta sig från betesskador. På fornlämningen bör inga träd eller stora buskar tillåtas.

Avd. 4 Lövskogsområde längs Lokärrsvägen.

Blandskog med stor andel lövträd och av ett yngre skikt snabbt växande granar. Lövträden består till övervägande del björk men sälg, ek, hassel och asp finns också. Här kan ett mycket fint björkbestånd med inslag av ovanstående lövträdsarter skapas likt den som växer på Kvarnkärret.

Åtgärd: Norra delen som redan nu domineras av björk huggs helt fri från barrträd. Röj fram unga ekar, sälg och björk som kan bilda nästa generation lövträd i området. I södra delen frihuggs grova lövträd och tallar som har konkurrerande träd växande i kronorna eller intill stammen. Gynna rönn, enbuskar och hassel att växa mellan stammarna.

Avd. 5 Syd-öst om Lokärrsvägen – Svensbodabacken

I en svacka intill Svensbodabacken är marken fuktig och det kan bildas vattenpölar mellan träden. Lövträden är bättre lämpade för denna typ av mark men granar kan och har etablerat sig vid torrare perioder. I dag står träden i området tätt och granarna har börjat skugga lövträden. Avdelningen kan bli en ljus och genomsiktig förlängning av lövskogen i avdelning 4. Här och i avd 6 finns dessutom flera grova gamla aspar mycket värdefulla för fågelliv och naturvärden.

Åtgärd: Glesa ur unga och medelålders granar ur lövträdsbeståndet vid Svensbodabacken. Frihugg enstaka grova gamla tallar som växer i slutningen mot avd 6. Målsättningen bör vara att ca 20 m från vägen växer bara frihuggna lövträd och enstaka gammal tall. Gynna hassel och små lövträd som rönn, oxel och hägg där de finns.

Avd. 6 Tallbestånd gränsande till Östanå och Landsboda.

Varierande blandbestånd med stor andel tall och små hällmarker med senvuxna tallar. I beståndet finns en mycket gammal grov asp med flera bohål. Trädet ingår i en grupp av stora aspar som växer mitt i avdelningen. Genom området går en fin gammal promenadstig som bör kunna förlängas till ången vid Lokärrsvägens slut. Några döda träd finns också i området.

Åtgärd: För att bevara den ljusa tallskogen röj bort unga granar som växer intill tallarna. Grupper av små granar kan sparas. Frihugg de stora asparna och björkar som trängs av gran. Gynna även små exemplar av rönn, oxel och björk. Lämna gärna döda träd i avdelningen helst stående men kan lämnas på marken om de utgör risk för förbipasserande.

Avd. 7 Varierande blandskog gränsande mot Landsboda i öster.

I brynet växer flera gamla grova träd med frihuggningsbehov och enbuskar. Skogen i slutningen mot fastighetsgränsen är olikåldrig och varierande både i ålder och trädarter. En fin utvecklingsbar ek i området markerad på kartan.

Åtgärd: Brynet prioriteras där grova tallar och aspar ska frihuggas så att kronorna är fria från konkurrens och stammarna inte beskuggas. Gynna fina enbuskar och hasseluppslag röjs till avgränsade buketter. Frihugg eken markerad på kartan. I resten av beståndet välj att göra insatser längs stigen som frihuggning av tall och lövträd. Gynna gamla träd. Variationen av trädarter i beståndet kommer då att finnas kvar och marken blir solbelyst och floran gynnas. Rönn, säl, hassel och enbuskar sparas alltid men buskarterna kan avgränsas till buketter eller stammas upp.

Avd. 8 Söder om Lillsjön.

Glest blandskogsbestånd med mycket löv. Mot sjön är marken till viss del myrliknande och tall finns i grupper. Avdelningens skötselbehov är lågt och åtgärder kan vänta till senare del av planperioden eller till nästa period.

Åtgärd: Röj unga granar som växer upp i kronorna på tallar och lövträd. Vid röjning gynna hassel, unga björkar, säl och asp i nämnd ordning. Fritt stående grova gamla granar med många grenar sparas. Faller träd i avdelningen kan de med fördel lämnas på marken även om de kapas och kvistas.

Avd. 9 Kvarnängen.

Kvarnängen sköts omsorgsfullt redan idag med fint framröjda buskar och fritt växande lövträd. Norr om "ängen" växer ett blandbestånd av tall, gran och löv i slutningen mot sjön.

Åtgärd: Tallarna frihuggs från träd som växer intill eller i kronorna. Täta grupper med unga granar glesas ur. Grupper med klen asp bör glesas ur så att kronorna inte når varandra. Kvarstående träd kommer bli grova och utvecklas till möjliga boträd för i första hand hackspettar och efter dem andra fåglar som nyttjar f d hackspettsbon. Vid nästa röjning i södra delen sparas några utvecklingsbara exemplar av säl, björk och ädellövträd för nästa generation träd.

Avd. 10 Område mellan Svensboda kvarnväg och Kvarnkärret.

Mindre avdelning med övervägande lövträd och enstaka tallar. Marken är lite torrare än i Kvarnkärret så tall är ett bra alternativ tillsammans med lövträden.

Åtgärd: Gynna rönn, unga ekar, björk och säl som etablerar sig i området. Granplantor röjs bort.

Avd. 11 Kvarnkärret.

Centralt i föreningens område söder om Kvarnängen ligger Kvarnkärret. Ett tämligen stort sammanhängande lövbestånd som i Ekonomiska kartan från 40 - 50-talen fortfarande noterades som odlingsmark. I dag finns ett glest lövträdsbestånd till största delen av björk, asp och sälg. Bland dem växer ett antal fina fritt stående granar av hagmarkskaraktär och några täta dungar med gran som utgör en bra variation i området. Över i stort sett hela Kvarnkärret finns ett uppslag av unga lövträd mellan 2 och 4 meter höga samt fina vildhallonbuskage, rönn och fläder. Avdelningen bör skötas så att lövträden (björk och sälg i första hand) gynnas i alla skogsvårdsåtgärder. Fuktiga små partier intill det stora diket kan lämnas för friutveckling och tillåtas bli täta som skydd och boplatser åt småfåglar. Granplantor bör röjas bort för att behålla den ljusa artrika lövskogen.

Åtgärd: Bevara och utveckla busk - och trädslagsblandningen genom att röja fram utvecklingsbara exemplar av björk, sälg, ek, rönn, fläder (vanligast druvfläder). Buskarna gynnas och kan röjas till avgränsade bestånd om de sprider sig över stigar mm. Träden ska prioriteras i ovanstående ordning. Unga granar tillåts bara i redan etablerade grandungar och om någon gammal gran faller. Låt inte granen sprida sig då den lätt konkurrerar ut lövträden som kräver mycket ljus. Lövträd som faller eller dör ska lämnas i området hela eller i delar till nytta för vedlevande insekter, fåglar, tickor och mossor.

Avd. 12 Blåbärsstigen.

Litet område med gles blandbarrskog och en fin gångstig som leder ner till Kvarnkärrets promenadväg.

Åtgärd: Inga åtgärder behövs under planperioden men ha alltid uppsikt på om unga granar växer upp intill eller in i tallarnas kronor. Røj i förekommande fall bort sådana exemplar.

Vid Stensjön

Avd. 13 Tallmosse på norra stranden.

Mellan Stensjön och Stensjövägen växer ett glest bestånd gamla senvuxna tallar på delvis myrliknande mark med en tät markvegetation av ljung, blåbärsris och lågt växande videarter vid stranden. Tallarna bör finnas kvar på platsen för lång tid därför ska tallplantor och unga tallar gynnas där de etablerar sig.

Åtgärd: Unga granar och årsskott av asp röjs konsekvent bort i denna avdelning. Ekplantor och små rönnar kan sparas om de slår rot. Tallar som växer tätt vid stranden kan glesas ur mycket försiktigt och i så fall tas de allra klenaste träden bort för att skapa bättre förutsättningar för kvarstående träd. Max ¼ av stammarna röjs bort.

Avd. 14 Skvattramosse norr om Stensjövägen.

På norra sidan av vägen sträcker sig fortsättningen av myrmarken i avd 13. En fin mosse med senvuxna mycket gamla tallar och ett fältskikt av s k fattigristyp skvattram, kråkbär och ljung. I kanterna av mossen är marken torrare och gran och asp kan etablera sig. Dessa bör inte tillåtas vandra ut och slå rot i mossen under torrare perioder.

Åtgärd: Inga åtgärdsbehov inom planperioden men asp- och granplantor som växer upp i kanterna bör dras upp eller röjas bort för att på lång sikt behålla den speciella karaktären som mossen har.

Avd. 15 Lavrik hållmark med naturskogskaraktär.

Norr om tomterna vid Stensjövägen är marken bergig och kuperad. Ett ljusst och glest område med låga tallar och granar och enstaka lövträd i bördiga svackor. På marken växer gott om blåbärsris och på torra partier även lingon. Avdelningen är till viss del drabbad av stormen Alfrida men inga egentliga skogsvårdsåtgärder krävs inom planperioden.

Åtgärd: OM granplantor växer upp intill de senvuxna gamla tallarna ska de röjas bort. I övrigt inget skötselbehov.

Avd. 16 Naturskogslignande blandskog med stor andel gran.

I denna avdelning finns ett fint granbestånd med inslag av tall och ett fåtal lövträd. Gran bör fortsätta vara dominerande trädslag men en viss frihuggning av andra träd behövs.

Åtgärd: Längs stigen ner till sjön frihugg tre grova tallar från konkurrerande granar. Frihugg den fina eken och björk som växer nästan framme vid sjön. Då det finns ovanligt få vuxna ekar på Svensboda 1:3 bör denna ek frihuggas i första hand.

Avd. 17 Korpskogen, tallmark nordväst om Svensbodavägen.

I den långsmala något kuperade skogsremsan växer ett mycket fint bestånd grova långa gamla tallar. Mellan dem finns granar och grupper av unga lövträd. I området finns gott om blåbärsris och en fin promenadstig.

Åtgärd: De stora tallarna ska frihuggas från konkurrerande träd. Stammarna ska vara solbelysta och kronorna fria. Fritt stående granar sparas de skapar skoglig variation och skydd åt småfåglar. Vuxna granar kan stå ihop de hämmas inte av beskuggning lika illa som tall och lövträd. Täta grupper med unga lövträd röjs till ca 3 m mellanrum och gynna säl, rönn och björk helst i den ordningen.

Avd.18 Barrblandskog med f d inäga. Mellan Svensboda vägen och Svensboda kvarnväg växer en blandbarrskog med varierande luckighet och olika ålder. I området finns en med lövträd igenväxande gammal inäga och ett björkbestånd intill den. En omtyckt promenadslänga går genom avdelningen och det finns fina viloplatsar med sittbänkar. I den glesa skogen finns gott om blåbärsris. Skogen i avdelning 18 ger ett skött intryck och det finns spår av återkommande skogsvårdsåtgärder.

Åtgärd: Rönning av luckor i barrskiktet bör göras försiktigt och gynna utvecklingsbara exemplar av tall och gran, hellre tall än gran men båda ska finnas, för att behålla den skogliga kontinuiteten. I lövbestånden gallras de klenaste stammarna bort för att skapa bättre förutsättningar för kvarstående träd. Utvecklingsbara uppslag av björk, säl, asp och klibbal gynnas sedan för att skapa nästa generation lövträd i området. Buskar som rönn, hassel, en och nypon sparas men kan röjas till avgränsade buketter.

Svensboda 1:3

Postadress
Huvudkontor
Skogsstyrelsen
551 83 Jönköping

Besöksadress
Vallgatan 8
Jönköping

Telefon
036-35 93 00
Fax
036-16 61 70

Organisationsnr
202100-5612
Momsreg.nr
SE202100561201

E-post
skogsstyrelsen@skogsstyrelsen.se
www.skogsstyrelsen.se

Avd. 19 Vid Österåkersgränsen.

Den stora skogsarealen i föreningens södra del består till största delen av ungefär likåldrig planterad barrskog. Markens beskaffenhet har skapat de olikheter som finns i trädbestånden. I området finns både blötare svackor, små myrar och insprängda hållmarker där beståndet är annorlunda. I några mindre områden är skogen också betydligt yngre oftast då ungskog av gran. Att göra åtgärder i hela området kan vara kostsamt och arbetskrävande. Åtgärderna kan därför koncentreras till att hindra hållmarkerna från att förtätas och frihuggning av lövträd och gamla tallar.

De små myr- eller mosseliknande områden som finns bör också glesas ur i övergångszonen mellan skog och myr för att behålla variationen och ljusa luckor i den barrdominerade avdelningen. Områden som består av 80 – 100% gran kan lämnas för fri utveckling då granar inte är lika beroende av ljus som övriga trädslag. Döda träd lämnas enklast på marken där de gör stor nytta för biologisk mångfald kring gran.

Nordvästra delen av området är något mer talldominerad och skogen är ljusare och mer genomsiktig. På marken finns gott om blåbärsris och lingen på torrare partier. Även här håller skogen på att förtätas av snabbväxande gran som konkurrerar med tallar och beskuggar marken och bärriset.

I det allra sydligaste hörnet har granskogen börjat anta gammelskogs- eller trollskogs liknande utseende. Den delen av området kan också lämnas för friutveckling och vara en slags målbild för de yngre granbestånden.

Längs promenadstigen söder om ledningsgatan finns en fin hållmark med riktigt gamla tallar. Min bedömning är att de nog nästan är lika gamla som den s k Suptallen. Dessa bör gynnas och frihuggning av dem prioriteras vid beslut om åtgärder i området. Viktigt eftersom det i området är så stor dominans av medelålders och unga träd.

Åtgärder: Allra först frihugg de gamla tallarna på hållmarken längs södra stigen. Gynna sedan enbuskar, rönn och senvuxna tallar på övriga hållmarker i området. Frihugg utvecklingsbara lövträd oavsett lövträdsart oftast stående i svackor. I omgångar kan gran glesas ut ur de talldominerade delarna av avdelningen för att behålla den ljusa genomsiktliga tallskogen med bärris och ljuskrävande buskar.

Förslag på åtgärdsrioritering

- Avd. 1 Frihuggning av lövträd (mest björk) längs stig. Märk gärna upp stigen för fler besökare. Lokalisera och frihugg av grova tallar och enstaka grova lövträd. Gynna lövträd i fuktiga partier. Rövning av spretiga hasselbestånd till avgränsade buketter i samma område. Skapa gärna ytterligare promenadslänga – det är fin omväxlande natur.
- Avd. 6 Avverka alla granar till förmån för lövträd och grova gamla tallar i södra delen.

- Avd. 7 i brynet mot ängen frihugg de grova gamla tallarna 3 st, enbuskar och björk.
- Framröjning av unga lövträd i Kvarnkärret, avd 11. Bortröjning av unggran/granplantor.
- Frihuggning av grova tallar och eken längs stigen ner mot Stensjön i avdelning 16.

Detta är de åtgärder jag tror kommer göra störst skillnad för landskapsbilden på Svensboda och vara till mest glädje för medlemmarna i föreningen och utvecklingen av en vacker varierad natur i ert område. Vanligast förekommande ädellövträd som ek, lönn, lind och ask som kan ha förbisetts i denna genomgång av Svensboda 1:3 ska alltid gynnas vid alla skogsvårdsåtgärder. De är biologiska kulturarv från tider då skogslandskapet var mycket glest och hävdades med bete, slåtter och vedtäkt.

Detsamma gäller grova lövträd av alla arter men särskilt ädellöv som ek, ask, lönn, lind som mycket väl skulle kunna finnas i trakten. Även grova aspar och gamla björkar behöver fritt runt stammen och kring sina kronor. Hasselbestånd och enbuskar vittnar om tidigare öppna glesa skogar finns de i området röj gärna fritt runt dem. Vid ovanstående typ av små punktinsatser kan de fällda stammarna gärna ligga kvar på marken. Dock bör sådana åtgärder vänta till tidigast hösten 2020 på grund av det stora antalet granbarkborrar som förutspås finnas i vårt län de närmaste åren.

Allmänt

På Svensboda 1:3 har föreningen även några små ytor inklämda mellan tomter eller mellan väg och tomt. Dessa bör skötas i samförstånd mellan styrelsen och de intill liggande fastigheterna. Att tänka på: Fritt stående träd blir ofta friska och stadiga. Tall och ek är ofta stormfasta och lever länge. Hassel och enbuskar kan skydda från insyn utan att bli särskilt höga. Sälg är en mycket viktig trädart för mångfalden bland annat med sin tidiga blomning som gynnar vårens första humlor och bin.

Vissa delar av området är mycket bördiga där växer granar snabbt upp i luckor och under andra trädarter. För att behålla en varierad markflora med bär och blommor och den ljusa luftiga skogen för rekreation bör föreningen vara uppmärksam på detta.

Man ska dock tänka på att små täta grupper av unga granar eller andra träd utgör skydd för både fåglar och smådjur, vilka också förhöjer rekreations- och naturvärdet i området. Enstaka döda träd som fallit omkull eller döda grenar som fallit ner kan med fördel sparas för att öka naturvärdet. Döda träd sparas helst stående förutsatt att de inte utgör någon säkerhetsrisk. Död ved är en nödvändighet för många insekter, mossor, svampar och lavar.

Svensboda 1:3

Postadress	Besöksadress	Telefon	Organisationsnr	E-post
Huvudkontor	Vallgatan 8	036-35 93 00	202100-5612	skogsstyrelsen@skogsstyrelsen.se
Skogsstyrelsen	Jönköping	Fax	Momsreg.nr	www.skogsstyrelsen.se
551 83 Jönköping		036-16 61 70	SE202100561201	

Frihugga är att avlägsna träd som växer tätt intill stammen eller växer in i kronan på värdefulla äldre ofta grova träd. Ca 1 m runtom trädkronan bör det vara fritt från andra träd. Det är ofta lövträd (ex. ek och asp) och tallar som trängs på detta sätt av andra träd.

Med *ädellöv* menas ek, ask, alm, lönn, lind, bok, avenbok och fågelbär.

Sly är definitionen på okontrollerat uppslag av främst asp och björk. Slyet ska inte vara grövre än att man kan avlägsna med röjsåg med en största diameter på ungefär 5 cm.

På Skogsstyrelsens vägnar

Katrine Andersson, Skogskonsulent

Svensboda 1:3

Kartans mittpunktskoordinat
SWEREF99TM (N, E) 6611245, 703095
WGS84 (Lat, Lon) 59.58992, 18.59788

